

ANALIZA KODEKSU IESBA

Część 10: Nacisk na naruszenie podstawowych zasad

Zważywszy na szeroki zakres profesjonalnych usług świadczonych przez zawodowych księgowych (ZK), mogą pojawiać się sytuacje, gdzie klient, przełożony lub inna osoba (np. sprzedawca, klient lub pożyczkodawca) wywiera na nich nacisk dążąc do naruszenia przez nich podstawowych zasad. Dochowując obowiązku działania w interesie publicznym, ZK nie mogą dopuścić do tego, aby nacisk skutkowałam naruszeniem podstawowych zasad, ani też nie mogą wywierać nacisku na innych, aby dopuścili się ich naruszenia.

Jak powstaje nacisk

Naciski, które zagrażają przestrzeganiu podstawowych zasad, często wynikają z zagrożenia zastraszeniem. Nacisk nie zawsze jest jednoznaczny — może wynikać z oczekiwań i celów. Sytuacje mogą wiązać się z:

KONFLIKTAMI INTERESÓW brat zawodowego księgowego wielokrotnie prosi go o podpisanie z jego spółką umowy na dostawy

SPORZĄDZANIEM I PREZENTACJĄ INFORMACJI zawodowy księgowy czuje nacisk na zaprezentowanie zawyżonych zysków w celu spełnienia oczekiwań analityków

DZIAŁANIEM ZGODNYM ZE SPECJALISTYCZNĄ WIEDZĄ Partner odpowiedzialny za zlecenie wywiera nacisk na zawodowego księgowego, aby ten wykonał zadanie, mimo iż nie czuje się kompetentny

WYNAGRODZENIAMI I ŚWIADCZENIAMI MOTYWACYJNYMI ZWIĄZANYMI ZE SPRAWOZDAWCZOŚCIĄ FINANSOWĄ ORAZ PODEJMOWANIEM DECYZJI Koledzy zawodowego księgowego próbują zmusić go do raportowania nieobiektywnych wyników, aby otrzymać wyższe premie

ZACHĘTAMI, W TYM PREZENTAMI I GOŚCINNOŚCIĄ koledzy zachęcają zawodowego księgowego do przyjęcia wystawnej gościnności zaoferowanej przez sprzedawcę

NARUSZENIEM PRZEPISÓW PRAWA I REGULACJI (NOCLAR) Pracodawca zawodowego księgowego wydaje mu polecenie wykazania w sprawozdaniu zaniżonego dochodu podlegającego opodatkowaniu w celu uniknięcia zapłaty podatku

Szczególne kwestie do rozważenia dla ZKWZ

Zawodowi księgowi wykonujący wolny zawód (ZKWZ) muszą w pewnych okolicznościach przestrzegać także postanowień Części 2 kodeksu. Stawienie czoła naciskom na naruszenie podstawowych zasad jest jednym z przykładów stosowania się przepisów zawartych w Części 2 do ZKWZ w kontekście ich roli w firmie. Na przykład ZKWZ może być poddany naciskowi ze strony przełożonego, aby zaprzestał analizy kwestii, które pozostały bez odpowiedzi, unikając w ten sposób niezadowolonego dobrego klienta (zagrożenie dla kompetencji zawodowych i należytej staranności).

Rozważmy następujący scenariusz: Audytor wewnętrzny w towarzystwie ubezpieczeniowym przeprowadza testy kontroli w jednym z pionów. Pion ten odpowiada za region geograficzny państwa, który niedawno uległ zniszczeniu na skutek tropikalnych burz i powodzi. Audytor wewnętrzny stwierdza, że nie przestrzegano ściśle kontroli i podejrzewa, że wyniki za ostatni kwartał są zawyżone. Dyrektor pionu zapytany o to uchybienie rozpoznane przez audytora wewnętrznego odpowiada: „Skupiam się na wymyśleniu z prawnikami jakichś kreatywnych sposobów na ograniczenie wypłat z tytułu roszczeń. Jeśli chcesz zachować swoją posadę, to się przyłącz i współpracuj z tutejszym zespołem.”

Przeanalizujmy teraz reakcję audytora wewnętrznego na powstały nacisk

Audytor wewnętrzny powinien rozpoznać, że zastraszająca uwaga dyrektora pionu zagraża zgodności z podstawowymi zasadami kompetencji zawodowych i należytej staranności.

- Jeżeli dyrektor pionu wywrze nacisk na audytora wewnętrznego, by ten zaakceptował „kreatywne” rozwiązania, które traktują posiadaczy polis w sposób nieuczciwy lub nieodpowiedni, mogą także wystąpić zagrożenia dla podstawowej zasady uczciwości i profesjonalnego postępowania.
- Niepewność i ogromna presja czasu występująca w sytuacjach kryzysowych może pogarszać sytuację i potęgować zagrożenia.

Oceniając poziom zagrożeń w przypadku nacisku na naruszenie, audytor wewnętrzny powinien rozważyć:

- Intencje osoby wywierającej nacisk oraz rodzaj i zakres tego nacisku.
- W jaki sposób przepisy prawa, regulacje i standardy zawodowe mają zastosowanie do takich szczególnych okoliczności.
- Zakres kultury opartej na etyce w organizacji oraz czy taka kultura zwiększa prawdopodobieństwo nacisku zagrażającego podstawowym zasadom.
- W jaki sposób polityki i procedury wdrożone w organizacji regulują kwestię nacisku

W powyższym scenariuszu audytor wewnętrzny powinien rozważyć kulturę organizacji, polityki i procedury oraz rozpoznać wpływ obowiązujących regulacji. Jeżeli dyrektor pionu przesadnie reaguje na krótkotrwały kryzys, inne mechanizmy kontrolne lub nadzór kierownictwa może przeciwdziałać problemom zidentyfikowanym przez audytora wewnętrznego i w ten sposób obniżyć poziom zagrożenia. Z drugiej strony poziom zagrożenia może zwiększać się, gdy nie istnieją mechanizmy kontrolne i nie funkcjonuje etyczna zasada „przykład idzie góry”.

Kodeks podkreśla znaczenie dyskusji i konsultacji w celu oceny i reakcji na sytuacje nacisku, w tym dyskusji z:

- Kierownictwem i osobami sprawującymi nadzór
- Pracownikami departamentu zasobów ludzkich
- Organizacjami zawodowymi, organami nadzorczymi lub doradcą prawnym

Audytor wewnętrzny może na przykład szerzej omówić daną sytuację z dyrektorem pionu i/lub z dyrektorem departamentu Audytu Wewnętrznego. Odpowiednim działaniem może być także włączenie do tej dyskusji Komitetu Audytu oraz skonsultowanie się z doradcą prawnym.

Rozmowy te mogą pomóc zawodowemu księgowemu w ustaleniu najlepszego sposobu odpowiedzi na tę sytuację, być może poprzez dodanie nadzoru jako zabezpieczenia. Jeżeli nie da się zmniejszyć zagrożenia wywołanego naciskiem, może istnieć konieczność jego wyeliminowania przez kierownictwo poprzez przeniesienie audytora wewnętrznego do innego pionu.

W przypadku spotkania się z naciskiem na naruszenie podstawowych zasad, zawodowemu księgowemu zaleca się udokumentowanie:

- Stanu faktycznego
- Komunikacji i stron, z którymi omówiono dane sprawy
- Rozważanych działań
- Sposobu rozwiązania danej kwestii

GDZIE UZYSKAĆ POMOC?

Tematowi nacisku na naruszenie podstawowych zasad poświęcony jest **Rozdział 270** Kodeksu. eCode, dostępny na stronie www.IESBAeCode.org, jest internetowym zasobem dla księgowych i innych użytkowników Kodeksu. Daje on szybki i sprawny dostęp do Kodeksu, ułatwiając jego używanie, wdrażanie i egzekwowanie.

Niniejszy dokument *Analiza Kodeksu IESBA – część dziesiąta: Nacisk na naruszenie podstawowych zasad* opublikowany w języku angielskim przez International Federation of Accountants (IFAC) we wrześniu 2020 r., został przetłumaczony na język polski przez Polską Izbę Biegłych Rewidentów (PIBR) w październiku 2020 r. i jest powielany za zgodą IFAC. Zatwierdzonym tekstem wszystkich publikacji IFAC jest tekst opublikowany przez IFAC w języku angielskim. IFAC nie ponosi odpowiedzialności za dokładność i kompletność tłumaczenia ani za działania, które mogą z tego wynikać.

Tekst dokumentu *Analiza Kodeksu IESBA – część dziesiąta: Nacisk na naruszenie podstawowych zasad* w języku angielskim © 2020 by IFAC. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Tekst dokumentu *Analiza Kodeksu IESBA – część dziesiąta: Nacisk na naruszenie podstawowych zasad* w języku polskim © 2020 by IFAC. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Tytuł oryginału: *Exploring the IESBA Code Installment 10: Pressure to Breach the Fundamental Principles*, September 2020.

W celu uzyskania zgody na powielanie, przechowywanie lub przekazywanie, lub na inne podobne zastosowanie niniejszego dokumentu prosimy o kontakt z Permissions@ifac.org.

Przetłumaczony przez:

529 Fifth Avenue, New York 10017
www.ifac.org | +1 (212) 286-9344 | [@ifac](#) | [in](#) company/ifac

www.ethicsboard.org
[@ethics_board](#) | [in](#) company/iesba